

Г. Г. Душкова

аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін

ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Розширення співробітництва держав у справі надання взаємної правової допомоги у сфері міжнародного цивільного процесу в сучасних умовах багато у чому сприяє збереженню господарських зв'язків, розширенню усіх напрямків зовнішньоекономічного співробітництва між підприємствами різних держав, а також належному та своєчасному захисту порушених або оспорюваних прав і свобод фізичних осіб. Важливою складовою правової взаємодії в цьому аспекті є визнання та виконання іноземних судових рішень по цивільних справах. Тому дослідження правових підстав цього інституту та питань і можливостей його реалізації в Україні й досі викликає теоретичний та практичний інтерес.

Дослідженням питань виконання іноземних судових рішень займалися багато авторитетних науковців, такі як: Богуславський М. М., Брунцева Е. В., Дробязкін І. В., Зайцев Р. В., Конев Д. В., Кузьменко С. Г., Муранов О. І., Цірат Г. А., Юл-дашев О. Х.

Проблема виконання рішень національних судів будь-якої держави на території іноземних держав є дуже об'ємною та багатогранною. Але у цих тезах ми обмежимося лише висвітленням окремих аспектів питання про виконання судових рішень по цивільних справах, винесених в Україні, на території іноземних держав, а саме: питань щодо правильного та належного оформлення пакету документів, які необхідно передавати до відповідного суду іноземної держави.

У світовій практиці питання щодо виконання іноземних судових рішень регулюються нормами міжнародних угод (багатосторонніх, регіональних, двосторонніх), внутрішнього національного законодавства держав, а також завдяки принципу взаємності [5, с. 315].

Україна є учасницею Конвенції СНД про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року (далі — Мінська конвенція), яка слугує прикладом регіональної міжнародно-правової уніфікації (ратифікована Верховною Радою України 10 листопада 1994 року і набула чинності в Україні з 14 квітня 1995 року). Цей документ спрямований на забезпечення належного захисту прав і законних інтересів, у тому числі й процесуальних, осіб, що проживають на територіях країн СНД. Зокрема, цей документ регулює деякі питання виконання рішень судів одних держав СНД на території інших держав СНД.

Згідно з ч. 1 ст. 53 Мінської конвенції клопотання про дозвіл на примусове виконання рішення суду подається або до відповідного суду іноземної держави, де рішення підлягає виконанню, або до національного суду, що виніс рішення по справі в першій інстанції. Отже, якщо рішення українського суду потребує свого виконання на території будь-якої держави СНД, то відповідний український суд може направити клопотання до суду відповідної іноземної держави, який є компетентним винести рішення за клопотанням [2, ст. 53].

До клопотання мають додаватися наступні документи: 1) засвідчена належним чином копія судового рішення; 2) довідка про те, що рішення набрало законної сили, якщо це не впливає безпосередньо з тексту рішення; 3) довідка стосовно виконання частини рішення або невиконання рішення на території; 4) якщо відповідач не брав участі в судовому засіданні — довідка про те,

що відповідач був належним чином повідомлений про день та час судового розгляду, та копії документів справи, що підтверджують повідомлення відповідача належним чином про час та місце судового розгляду справи; 5) документ, що підтверджує угоду сторін по справах договірної підсудності [2, ч. 2 ст. 53].

У тому випадку, коли клопотання подається до українського суду, що виніс рішення по справі в першій інстанції, згідно з п. 4.7. Інструкції Міністерства юстиції України «Про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень», документи, що надає суд, засвідчуються підписом судді і скріплюються гербовою печаткою суду України. Якщо з часу винесення рішення до моменту звернення до суду України з клопотанням стягувач (стягувачка) змінив прізвище, слід додати належним чином засвідчену копію документа, що підтверджує факт зміни прізвища. Підпис зацікавленої особи на клопотанні засвідчується підписом судді, який одержав клопотання, та скріплюється печаткою суду України [4, п. 4.7].

За загальним правилом, клопотання та додатки до нього забезпечуються завіреним перекладом на мову іноземної держави або на російську мову [2, ст. 53], але на практиці документи подаються на російській мові та завіряються відповідно до законодавства України.

Аналіз вітчизняної судової практики показує, що середній строк з моменту направлення відповідного клопотання на розгляд до моменту прийняття компетентним судом рішення по суті складає шість місяців [1], що, на нашу думку, свідчить про недосконалість механізму реалізації судових рішень та затягування процесу, результатом чого може бути несвоєчасне відновлення порушених прав і свобод як громадян України, так й іноземних осіб.

Враховуючи норми міжнародного, національного законодавства, результати досліджень науковців та рекомендації спеціалістів-практиків, ми можемо зробити висновок, що процедура виконання іноземних судових рішень в умовах сучасних інтеграційних процесів потребує вдосконалення, а мабуть, й реформування.

Література

1. Визнання та виконання рішень судів України у цивільних справах на території країн — учасниць Співдружності Незалежних Держав [Електронний ресурс] : Спеціаліст відділу виконання міжнародних договорів з питань цивільного судочинства Департаменту міжнародного приватного права і міжнародної правової допомоги Чубур М. Ю. — Електрон, дан. (1 файл). — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/14388>. — Назва з екрана.
2. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 року, м. Мінськ [Електронний ресурс] : Ратифіковано із застереженнями Законом № 240/94-ВР від 10 листопада 1994 р. — Електрон, дан. (1 файл). — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_009. — Назва з екрана.
3. Міжнародне приватне право: навч. посіб. [Текст] / за ред. С. Г. Кузьменка. — К. : Центр учбодолі літератури, 2010. — 316 с.
4. Про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень [Електронний ресурс] : Інструкція Міністерства юстиції України від 27 червня 2008 р. № 1092/5/54. — Електрон, дан. (1 файл). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0573-08>. — Назва з екрану.
5. Цірат Г. А. Міжнародний цивільний процес: сучасний стан та перспективи міжнародно-правової уніфікації [Текст] : монографія / Г. А. Цірат. — Х. : Видавництво Іванченка І. С., 2013. — 482 с.